

УДК 343.214+340.5

В. М. Господаренко, аспірант
Дніпропетровського національного університету
імені Олеся Гончара

ДЕРЖАВНА КРИМІНАЛЬНА ПОЛІТИКА США І БОРОТЬБА ПРОТИ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Розглянуто правові та організаційні засади боротьби американської федеральної влади проти організованої злочинності. Під час наукового пошуку здійснено аналіз правових джерел із проблеми, а також концепцій американських авторів щодо захисту прав і свобод громадян США від проявів організованої злочинності.

Ключові слова: Федеральна влада США; кримінальна політика; організована злочинність.

We know that the greatest threat to law and order in the US is organized crime. Moreover, American society is now under pressure from transnational crime, as the United States, as the world's "geopolitical player", unable to dissociate itself from the external world.

According to the basics of American criminal law, organized crime – is a form of crime, which is characterized by persistent criminal activity carried out by criminal organizations (organized groups, gangs, criminal association and similar illegal formations) that are hierarchical, material and financial base and relationship with the state, based on corruption mechanism.

Obviously, the fight against organized groups of criminals election requires some basic tools implementing state penal policy. In this respect, the American specialists are three models to attack criminal groups: 1) model extrajudicial terror, which is characterized by failure of the criminal law and law in general; 2) the repressive model, characterized by the rule of law over politics and contempt for human rights; 3) humanistic model, in which crime is implemented holistic understanding, recognition of human rights as the highest social value, taking care of resocialization and so on. That analysis of these models fighting US state and society against organized crime deserves full attention, as appropriate American experience can serve for the development of criminal law policy of the Ukrainian state.

Key words: Federal US authorities; criminal policy; organized crime.

Постановка проблеми. Відомо, що найбільшу загрозу для правопорядку в США становить організована злочинність, адже суспільство, економіка, національна безпека і політична структура Америки протягом десятиліть були під її впливом [1, 56–57]. Більше того, в сучасних умовах американське суспільство перебуває під тиском злочинності транснаціонального характеру, оскільки США як всесвітній “геополітичний гравець” не в змозі відгородитися від впливу зовнішнього світу [2].

© В. М. Господаренко, 2016

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як вказує Генеральний прокурор США Л. Лінч, “викорінення злочинності є пріоритетом федерального уряду щодо захисту американського народу від усіх форм насильницького екстремізму” [3]. Однак ця боротьба ускладнюється тим, що американські науковці ще й досі не визначилися, що означає феномен організованої злочинності [4]. Представники різних шкіл і напрямів у науці кримінального права доходять згоди лише в тому, що “організована злочинність є постійною злочинною діяльністю, результати якої збільшують прибуток від незаконних видів діяльності, в який часто зацікавлено само суспільство” [5, 263–264].

Серйозні зусилля щодо визначення і обговорення організованої злочинності почалися ще в кінці 20 – на початку 30-х рр. ХХ ст. Більшість вчених і фахівців, які працювали над проблемою організованої злочинності, вживали цей термін як синонім рекету, що мало на увазі нелегальний бізнес або шахрайські операції, як, наприклад, махінації у сфері страхування, фіктивне банкрутство, шахрайство з цінними паперами, нелегальні азартні ігри, незаконний продаж наркотиків або алкоголю, а також різні форми вимагання. Однак єдиного наукового підходу стосовно політики щодо проблем, пов’язаних із організованою злочинністю, вироблено не було. У результаті державні діячі США, відповідальні за вдосконалення кримінально-правової політики, користуються нормами законодавства про боротьбу проти злочинних угруповань [6, 176].

Вивчення питань федеральної кримінально-правової політики США у сфері боротьби проти організованої злочинності займаються також і відомі українські науковці, зокрема Є. Ю. Полянський та А. В. Савченко. Адже питання боротьби з організованою злочинністю гостро стоїть не лише перед Сполученими Штатами Америки.

Мета статті – проведення наукового аналізу засобів і методів кримінально-правової політики США у боротьбі з організованою злочинністю як приклад для України.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до основ американського кримінального права, організована злочинність – це форма злочинності, для якої характерна стійка злочинна діяльність, що здійснюється злочинними організаціями (організованими групами, бандами, злочинними співтовариствами та іншими подібними незаконними формуваннями), які мають ієрархічну структуру, матеріальну й фінансову базу та зв’язки з державними структурами, заснованими на корупційних механізмах [7, 19–20; 8, 5–6].

На погляд більшості фахівців з кримінального права США, феномен організованої злочинності уособлено в існуванні кримінальних співтовариств, які здійснюють збройні пограбування, викрадення людей, організацію незаконного обігу наркотиків і торгівлі людьми, розвивають злочинний промисел із відмивання грошей [9]. Зрозуміло, що організована злочинність призводить до вкрай негативних наслідків в економіці США, адже підприємці мають сплачувати велику кількість грошей для захисту від насильства з боку рекетирів [10, 42]. Крім того, в довгостроковому плані негативними наслідками організованої злочинності є втягування у злочинну діяльність неповнолітніх осіб, які утворюють бандитські угруповання і пов’язують своє життя з гангстеризмом [11, 33].

Нині американська наука кримінально-правової політики виокремлює три різні моделі організованої злочинності – етнічну, ієрархічну та злочинність у вигляді підприємництва [12, 104]. Ці моделі природні для злочинності у США, оскільки ця країна створювалася емігрантами, які й досі повною мірою не перемішані у “плавильному котлі” американської цивілізації. Очевидно, що боротьба з організованими групами злочинців потребує обрання певних засобів реалізації державної кримінально-правової політики [13, 15]. Щодо цього американські фахівці виокремлюють такі три моделі наступу на злочинні угруповання: 1) модель позасудового терору, для якої характерні відмови від кримінального закону і законності в цілому; 2) репресивна модель, що характеризується верховенством політики над законом і зневажливим ставленням до прав людини; 3) гуманістична модель, у рамках якої реалізується цілісне розуміння злочинності, визнання прав людини найвищою соціальною цінністю, турбота про ресоціалізацію засуджених тощо) [14, 7–8].

Перша модель не є притаманною для сучасної кримінально-правової політики США. У такому випадку особи, відповідальні за боротьбу з організованою злочинністю, мають обирати другу або третю модель. Однак на практиці виявляється, що кримінально-правова політика США являє собою “суміш” другої та третьої моделей. Водночас певні розробники теоретичних підвалин кримінальної політики стверджують, що чинні закони не є ефективним засобом протидії сучасним загрозам, які створюються організованими злочинними угрупованнями. Врешті-решт звернення теоретиків кримінально-правової політики до Конгресу з приводу вдосконалення її інструментів знаходять певний відгук, адже з року в рік законодавці вогують збільшення фінансових витрат на боротьбу зі злочинністю, у тому числі на міжнародній арені [15].

Організовані злочинні угруповання досить поширені в Сполучених Штатах. Вони мають різне походження і особливості власної діяльності, яка є загрозою для всього американського суспільства [16, 14–16]. Федеральний уряд намагається розвивати системну кримінальну політику у сфері протидії організованій злочинності, однак ця політика визнається самими ж державцями не дуже вдалою [17]. При цьому найбільші суперечки з приводу невтішних результатів викорінення структурованого злочинного середовища викликає питання його етнічного фактора. Упродовж тривалого часу американська організована злочинність асоціювалася лише з певними етнічними угрупованнями, особливо італо-американськими [18, 105]. Цей погляд був втілений у концепції “іноземної злочинної змови” (“alien-conspiracy model”), відповідно до якої організована злочинність являла собою таємне співтовариство відокремлених етнічних груп. Реалізацією цієї концепції вперше ще в 1925 р. намагалася зайнятися створена при Міністерстві юстиції Національна кримінальна комісія [19, 312–315]. Вона разом з Американською асоціацією адвокатів розв’язувала й таку проблему, як запобігання злочинам з боку неповнолітніх американських громадян, нащадків емігрантів, які мешкали відокремлено від молоді з інших етнічних груп [20, 233–237]. На жаль, позитивних наслідків робота цієї комісії не мала, адже її діяльності заважали світова економічна криза і участь Америки у Другій світовій війні.

Лише у 50-ті рр. організована злочинність знову стає предметом аналізу державних службовців, відповідальних за реалізацію кримінальної політики. Це стало

наслідком сплеску злочинної діяльності італо-американської мафії, яку американські науковці визнали важливим етнічним компонентом у структурі організованої злочинності. Цей висновок стає цілком справедливим, якщо зважити на те, що модель мафії була взята на озброєння іншими етнічними злочинними організаціями, такими, як японська “Якудза”, китайські “Тріади” тощо. За таких умов правоохоронці мали справу з розгалуженою загальнонаціональною ієрархічною структурою, що складалася з кількох сімей правопорушників, які іноді об’єднувалися задля сумісних злочинних операцій, що проводилися в обстановці секретності і відданості певним злочинним “ідеалам”.

Етнічний фактор кримінально-правової політики щодо придушення організованої злочинності американські політики й правоохоронці мають враховувати і в наш час. Це – нагальне питання, оскільки не відчувуються позитивні наслідки поступового інкорпорування різних етнічних спільнот емігрантів до цілісного американського суспільства. Свого часу на такий результат сподівалися автори відомого у США “Акта про іноземців та спроб підбурювання їх до заколоту” [21]. Очевидно, вони передбачали можливість масової еміграції в Америку вихідців з тих країн Близького Сходу, де були знищені політичні режими, які не відповідали стандартам американської демократії. На жаль, основні положення цього документа так і не були втілені у життя. Це було визнано Федеральним бюро розслідувань (далі – ФБР) – основним правоохоронним органом, що відповідає за знищення злочинних угруповань.

Нині ФБР звітує американському уряду про намагання контролювати боротьбу проти організованих груп злочинців, виділивши у цьому масиві три компоненти: італійську мафію, близькосхідні та африканські злочинні групи. Однак, на переконання керівників ФБР, етнічний характер злочинних угруповань поступово розмивається внаслідок того, що вони намагаються проникнути в легальний бізнес, де виникає “вільна конфедерація” осередків злочинців, пов’язаних між собою не родинними зв’язками, а суто економічними мотивами [22, 117]. Це сприяє успіху злочинців у налагодженні нелегальної торгівлі наркотиками, контрафактними спиртними напоями та бензином, організації проституції, нелегальної міграції, шахрайстві з кредитними картками й наданням кредитів під непомірні відсотки.

Зрозуміло, що федеральний уряд має реагувати на посилення організованої злочинності. Тож було введено “Закон про контроль над організованою злочинністю” (1970), який залишається чинним і в наш час. Аналізуючи фундаментальні положення цього федерального нормативного акта, професор Дж. Албанезе вказав, що організована злочинність у США з їхнім культом підприємництва і поклонінням “золотому тільцеві” поступово перетворилася на успішний бізнес, який тільки що не визнаний законним. Він так сформулював суть організованої злочинності як підприємництва протизаконного характеру: “Це є постійна злочинна діяльність, яка закономірно працює на отримання прибутку від незаконних видів діяльності, які, однак, часто затребувані суспільством. Подальше існування цього виду злочинності забезпечене за допомогою застосування правопорушниками сили, погроз, монопольного контролю за якійсь діяльністю і корупцією державних посадовців... Організовані злочинні групи повинні отримувати продукт (наприклад, наркотики, крадіжки майна) і зробити його легко доступним для клієнтів... Всі успішні організовані злочинні групи знаходять засоби для виживання і отримання прибутку” [23, 263–264].

За останні роки кількість організованих злочинних угруповань збільшилися в різних країнах світу, в тому числі й у США. Нині вони являють собою глобальні загрози. Злочинні групи мають добре розвинені міжнародні мережі, які допомагають їм здійснювати свою діяльність на легальних і нелегальних ринках, використовуючи складні стратегії та різноманітні способи дії. Ці об'єднання злочинців у змозі проникнути у фінансові, політичні та економічні системи країн усього світу. Із розширенням "всесвітньої павутини" Інтернету, відкриттям кордонів між різними країнами організована злочинна діяльність поступово набуває транснаціонального характеру, загрозового для національної безпеки США як усередині, так і поза їхніми межами. Ця загроза виходить від різних злочинних синдикатів, утворених в Азії, Африці, на Середньому Сході та Балканському півострові. Це значно ускладнює реалізацію цілеспрямованої кримінальної політики федерального уряду щодо боротьби проти організованої злочинності [24].

Творці Конституції США не передбачали, що федеральний уряд відіграватиме велику роль у боротьбі з кримінальною злочинністю. Лише за два століття після утворення США життя змусило американських політиків і законодавців шукати точки дотику конкретних інтересів різних органів держави у сфері захисту національних інтересів шляхом припинення діяльності союзів злочинців [25, I-IV].

Як відомо, у США існує три гілки влади (законодавча, судова і виконавча) та чотири рівні управління (федеральний, штатний, окружний і муніципальний). Навіть простий огляд такої структури державної влади переконує у тому, що всі вони мають конкурувати одне з одним, а це ускладнює здійснення єдиної державної політики боротьби з організованою злочинністю. Федеральні правоохоронні органи існують у кількох міністерствах – юстиції, фінансів, транспорту, праці й оборони. Отже, крім ФБР, боротьбою з організованою злочинністю займаються Служба імміграції та натуралізації (INS), Маршали США, Служба внутрішніх доходів США (IRS), Бюро з алкоголю, тютюну та вогнепальної зброї (ATF), Митно-прикордонна служба, Міністерство транспорту, Секретна служба Міністерства фінансів, Офіс особливих агентів генерального ревізора Міністерства праці, Секції боротьби з організованою злочинністю і рекетом Служби поштових інспекцій, а також Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол). У цій заплутаній системі правоохоронних органів, призначених для боротьби з організованою злочинністю, вузьким місцем є координація їхньої спільної діяльності [26, XV-XVI].

Деякі американські науковці намагаються знайти шляхи до вдосконалення спільної боротьби державних органів проти союзів злочинців. Для цього пропонують концепцію гуманізації цього процесу, в якому заходам придушення належить другорядна роль. Однак їхні опоненти вказують на те, що це майже нездійсненна мрія. А втім, переважна більшість учених США виходять із того, що на перше місце серед методів боротьби з організованою злочинністю слід висувати засоби економічного характеру [27]. Щоправда, пошук таких засобів навів певну частину американських законодавців та учених на занадто революційну думку про те, що підриг фінансової могутності криміналітету можна здійснити через перетворення незаконних видів підприємництва на ті, які мають стати законними. Однак цей погляд скоріше не знайде розуміння ані в законодавців, ані у громадськості [28, 11].

У наш час причетні до захисту суспільного правопорядку державці все більше схиляються до думок, що під час розробки стратегії кримінальної політики і правозастосовної діяльності необхідно подолати традиційне уявлення про організовану злочинність як про асоціацію паразитичних елементів. Нині слід виходити з того, що вона є органічною складовою частиною економічної структури американського суспільства. Тож стратегія боротьби з нею має ґрунтуватися насамперед на аналізі стану ринкової економіки і масштабів діяльності злочинних об'єднань.

Американські кримінологи вважають, що під час розробки програм боротьби з організованою злочинністю треба мати чітке уявлення про: 1) вплив політики (законодавчої, економічної, судової) на функціонування “чорного ринку”; 2) причини, через які певні галузі ринку стають об'єктом діяльності гангстерських синдикатів; 3) способи контролю над “чорним ринком”, яким володіють злочинні синдикати; 4) масштаби та форми розподілу влади гангстерів над географічними районами і “чорним ринком”; 5) характер процесу отримання доходів злочинними організаціями; 6) методи насильства і корупції, що застосовуються під час встановлення та збереження панування “чорним ринком”; 7) вплив конкурентної боротьби злочинних організацій на стан “чорного ринку”; 8) вплив (явний і прихований) правозастосовної діяльності на стан “чорного ринку”, зокрема на ціни та якість товарів і послуг; 9) умови, за яких можливе скорочення масштабів впливу на “чорний ринок” з боку злочинних організацій [29].

Правовою основою для боротьби за втілення державної кримінальної політики щодо діяльності злочинних синдикатів до 1970 р. був лише інститут змови, передбачений Примірним Кримінальним Кодексом США і відтворений згодом у багатьох кодексах певних штатів Американської федерації [30, § 5.03]. Нарешті, у 1970 р. Конгрес США прийняв “Закон про контроль над організованою злочинністю в США”. Розділ IX цього закону має назву “Організації, пов'язані з рекетом і корупцією” (The Racketeer Influenced and Corrupt Organizations Act), він був повністю включений як глава 96 у розділ 18 Зводу законів США [31, Title 18, § 1961–1968]. Нині він відомий як “Статут (закон) RICO”. На основі його положень двадцять дев'ять штатів прийняли власні “Статути RICO”.

Статут RICO починається з визначення поняття “рекетирська діяльність”. Це необхідно для встановлення, які різновиди протиправної діяльності ділків, не обтяжених мораллю, тягнуть за собою його застосування. Всього в загальному списку таких діянь поряд перебуває майже п'ятдесят різновидів злочинів (федеральним законодавством передбачено 40 видів злочинів, а 9 – законами штатів). До цих злочинів включено різні протиправні діяння, які законодавець визнав проявами діяльності злочинних синдикатів. Статут не вводить нових складів злочинів, він лише посилює покарання для осіб, які вчинили певні попередні злочини поряд з участю у справах кримінальної організації. Ця концепція “сукупності відповідальності” є порівняно новою в американському кримінальному праві, вона націлена на забезпечення більш суворого покарання членів організованих злочинних груп [32, 4–6].

Програму боротьби з організованою злочинністю розроблюють кілька федеральних агентств. До їхнього кола зазвичай належать органи внутрішньої безпеки, міністерства внутрішніх справ, фінансів, оборони, торгівлі та юстиції [33, 21]. Кожне

із цих відомств має власні пріоритети здійснення державної кримінальної політики. Міністерство оборони відповідає за ефективність програми захисту власного майна (зброя, амуніція, ядерні матеріали тощо) від посягань із боку організованих злочинних угруповань. Державний департамент співпрацює з іншими органами держави щодо припинення торгівлі людьми. Державне казначейство за допомогою інших державних відомств перекидає фінансові канали, через які фінансується діяльність таких угруповань.

Свій внесок у боротьбу проти організованої злочинності робить і Національна рада з проблем злочинності та правопорушень, яка є некомерційною організацією, що сприяє розвитку науки державної кримінально-правової політики. Кінцевим результатом боротьби проти організованої злочинності має бути суд із кримінальних справ. Проте особливістю американського правосуддя є те, що для нього, на наш погляд, певною мірою характерна певна безвідповідальність. Справа в тому, як пишуть американські фахівці М. де Лізі і П. Коніс, що “кримінально-процесуальні рішення приймаються різними органами: поліція вирішує питання про арешт, обвинувач – про кримінальне переслідування, навіть якщо велике журі вже вирішило питання про віддання обвинуваченого під суд, суддя і присяжні – про винність, суддя – про міру покарання у встановлених законом межах, адміністрація і співробітники виправних установ – про заходи впливу на засудженого в закритій установі або про його звільнення. І всі ці рішення приймаються органами, наділеними владними повноваженнями “в інтересах суспільства”, хоча за таких умов визначити поняття правосуддя дуже важко, і зовсім неможливо досягти ситуації, щоб правосуддя задовольняло всіх [34, 396]. І така ситуація з правосуддям особливо негативно впливає на розв’язання проблеми боротьби зі злочинністю неповнолітніх осіб, яка теж є однією з провідних проблем державної кримінальної політики.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Аналіз проявів організованої злочинності в США надає можливість підтвердити концептуальні основи вивчення цього феномена американськими науковцями. Вони довели, що організована злочинність – групова діяльність кримінально налаштованих осіб, пов’язаних ієрархічними зв’язками або особистими відносинами, що дають змогу їхнім ватажкам мати прибуток або контролювати території і ринки, як внутрішні так і зовнішні, за допомогою насильства, залякування або корупції як для продовження злочинної діяльності, та проникнення у легальну економіку. Отже, можна стверджувати, що кримінально-правова політика США, яка є лідером світового співтовариства, спрямована насамперед на викорінення найбільш небезпечних злочинних посягань на підвалини правопорядку, притаманного демократичній правовій державі. Тому багатовіковий досвід кримінальної політики США може слугувати прикладом розв’язання цих проблем у нашій державі, яка прагне до вступу у світову спільноту цивілізованих країн.

Список використаних джерел:

1. Surveying Crime in the 21st Century / [Ed. by M. Hough, M. Maxfield] // Crime Prevention Studies. – 2007. – Vol. 2. – P. 56–72.

2. Criminal Law of the United States [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.en.academic.ru/dic.nsf/enwiki/11588583>
3. Countering Violent Extremism Task Force Fact Sheet [Електронний ресурс] // For Immediate Release, Friday, January 8, 2016. – Режим доступу : http://www.yandex.ua/clck/jsredir?from=yandex.ua%3Bsearch%2F%3Bweb%3B%3B&text=&etext=932.Jj9hMJvKVKVky1VhJT3508bZwiO5LYpSMz4IyI5VB6gut523b-97oB_ZXvvNpEblK-CHzjrM0S4ho3_6_ZoIDQGSNcJTR54fgVeGCg
4. Miller W. R. President's Commission on Law Enforcement and the Administration of Justice [Електронний ресурс] / W. R. Miller // The Social History of Crime and Punishment in America: An Encyclopedia. – Thousand Oaks : SAGE Publications, Inc., 2013. – Режим доступу : http://studysites.sagepub.com/peak/study/materials/reference/07350_1.1ref.pdf
5. Albanese J. S. Risk Assessment in Organized Crime. Developing a Market and Product-Based Model to Determine Threat Levels 263 / J. S. Albanese // Journal of Contemporary Criminal Justice. – August 2008. – Vol. 24. – № 3. – P. 263–273.
6. Лаурейн С. Организованная преступность в Соединенных Штатах Америки: проблемы и тенденции: 80-е годы XX века – начало 2000-х годов / С. Лаурейн : дисс. ... канд. историч. наук : спец. 07.00.03 “Всеобщая история”. – М., 2005. – 197 с.
7. Законопроект о праве граждан США на самооборону с помощью огнестрельного оружия // Борьба с преступностью за рубежом. – 1994. – № 7. – С. 19–23.
8. Cronin Th. E. U. S. v. Crime in the Streets / Th. E. Cronin, T. Cronin, M. E. Milakovich. – Bloomington : Indiana University Press, 1981. – 212 p.
9. United States Policy Toward Organized Crime. Criminology Essay [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukessays.com/essays/criminology/united-states-policy-toward-organized-crime-criminology-essay.php>
10. Кухта К. И. Институт жертвы преступления (потерпевшего) в уголовном процессе США / К. И. Кухта // Адвокатская практика. – 2007. – № 4. – С. 41–45.
11. Packer H. L. The Limits of the Criminal Sanction / H. L. Packer. – Stanford, Calif. : Stanford University Press, 1968. – XI, 385 p.
12. Winfree L. T. Understanding Crime. Theory and Practice / L. T. Winfree, H. Abadinsky. – Chicago : Nelson-Hall Publishers, 1996. – 421 p.
13. Новый закон о борьбе с насильственной преступностью в США // Борьба с преступностью за рубежом. – 1994. – № 11. – С. 15–19.
14. Національний інститут стратегічних досліджень. Правова політика України: концептуальні засади та механізми формування : збірник матеріалів науково-практичної конференції (5 грудня 2012 р., м. Київ). – К. : Національний інститут стратегічних досліджень, 2013. – 160 с.
15. Introduction to Organized Crime Criminology Essay [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukessays.com/essays/criminology/introduction-to-organized-crime-criminology-essay.php>
16. О насилии в небольших американских городах // Борьба с преступностью за рубежом. – 1993. – № 5. – С. 7–10.
17. Organized Crime Criminology Essay [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukessays.com/essays/criminology/united-states-policy-toward-organized-crime-criminology-essay.php>

18. Organized Crime: A Global Perspectiv / [Ed. by R. J. Kelly]. – N. Y. : Rowman & Littlefield, 1986. – 386 p.
19. Wigmore J. H. The National Crime Commission: What Will It Achieve? / J. H. Wigmore // Journal of the American Institute of Criminal Law and Criminology. – 1925. – № 16. – P. 312–315.
20. Wickersham G. W. The Work of the National Crime Commission / G. W. Wickersham // Reports of the American Bar Association. – 1926. – Vol. 51. – P. 233–237.
21. Словарь американской истории с колониальных времен до Первой мировой войны / [ред. А. А. Фурсенко]. – СПб. : Дмитрий Буланин, 1997. – 732 с.
22. 200th Anniversary of the Office of the Attorney General, 1789–1989. – Wash. : U. S. Department of Justice, 1991. – II, 127 p.
23. Albanese J. S. Risk Assessment in Organized Crime. Developing a Market and Product-Based Model to Determine Threat Levels 263 / J. S. Albanese // Journal of Contemporary Criminal Justice. – August 2008. – Vol. 24. – № 3. – P. 263–273.
24. United States Policy Toward Organized Crime. Criminology Essay / [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ukessays.com/essays/criminology/united-states-policy-toward-organized-crime-criminology-essay.php>
25. Report of the Attorney General's Task Force on Violent Crime: hearings before the Subcommittee on Crime of the Committee on the Judiciary, House of Representatives, Ninety-sForce on Violent Crime, November 4 and 18, 1981. – Wash. : U.S. G.P.O., 1983. – IV, 488 p.
26. The Impact: Organized Crime Today: Report to the President and the Attorney General. President's Commission on Organized Crime. – Wash. : Government Printing Office, 1986. – XVIII, 727 p.
27. Zimring F. E. Crime Comissions [Электронный ресурс] / Zimring F. E., Hawkins G., Frase R. S. – Режим доступа : <http://www.encyclopedia.com/doc/1G2-3403000067.html>
28. Herbert D. L. Corporations of Corruption: A Systematic Study of Organized Crime / D. L. Herbert, H. Tritt. – Springfield : Thomas, 1984. – 246 p.
29. Heymann P. B. The Federal Role in Dealing with Violent Street Crime: Principles, Questions, and Cautions [Электронный ресурс] / P. B. Heymann, M. H. Moore // The Annals of the American Academy of Political and Social Science, 1996. – Режим доступа : <http://arch.neicon.ru/xmlui/handle/123456789/3196712>
30. Примерный уголовный кодекс (США). Официальный проект Института американского права / [под ред. и с предисловием Б. С. Никифорова]. – М. : Наука, 1969. – 303 с.
31. U.S. Code: Title 18 – Crime and Criminal Procedure [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18>
32. Обзор преступности в США // Борьба с преступностью за рубежом. – 1994. – № 4. – С. 4–6.
33. Introduction to Organized Crime Criminology Essay [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ukessays.com/essays/criminology/introduction-to-organized-crime-criminology-essay.php>
34. De Lisi M. American Corrections: Theory, Research, Policy, and Practice / M. De Lisi, P. J. Conis. – N.-Y. : Jones & Bartlett Learning, 2013. – 554 p.